

P. M.

Om behandlingen av N.S.revisorer, og revisorer som ikke har opptrått korrekt under okkupasjonen.

For de statsautoriserte revisorer kan der bli spørsmål om tre forskjellige behandlingsmåter som delvi kan tenkes anvendt uavhengig av hinannen, men hvor der delvis også må bli en nødvendig sammenheng.

1. Eksklusjon av N.S.R.F. Dette skjer etter styrets innstilling ved generalforsamlingsbeslutning og med 3/4 flertall. **Våre vedtakter** inneholder intet om begrundelse for slik eksklusjon, og foreningen står formelt fritt. **Grunnen** skal meddeles Handelsdepartementet.

2. Departementet kan tilbakekalle revisors statsautorisasjon. Dette skjer uten domstolsbehandling av forskjellige grunner, for eks. n år departementet "får kjennskap til forhold, som gjør det utilrådelig at vedkommende får fortsette som statsautorisert revisor. (Lov om statsautoriserte revisorer 22/2 1929 § 8 V.) Departementet har i skrivelser av 22. mai underrettet fire statsautoriserte revisorer om at deres bevillinger er trukket tilbake med hjemmel i denne bestemmelse, og under henvisning til landssvikforordningen. (Thorsen sen., Follevaag, Saxlund, Schierenbeck.) Medlemsskap i N.S.R.F. bortfaller automatisk i følge våre vedtekter § 1.

3. Straff etter landssviksforordningen. Straffen forutsetter domstolsbehandling. ~~Straffeneforvikere~~ er: fengsel eller tvangsarbeid inntil 3 år, bøter, tap av almen tillid, eller begrenset rettighetstap. (De større forbrytere dømmes etter de ordinære straffelover.)

Tap av almen tillid etter § 11 omfatter bl. a. " Tap av rett til å inneha stilling eller drive erhverv som er betinget av offentlig autorisasjon eller godkjenning." Tap av rett til å drive annen selvstendig erhvervsvirksomhet av slik art som er bestemt i dommen."

Dommen kan altså både gå ut på tap av statsautorisasjon, og på fradømmelse av retten til å drive selvstendig revisjonspraksis overhodet.

En slik dom vil altså også føre til at vedkommende utgår som medlem av N.S.R.F.

Etter landssvikforordningen straffes den som etter 8. april 1940 har vært medlem eller søkt om eller samtykket i å bli bli medlem av N.S. o.l., eller har støttet N.S.

~~Hva det vil si at en har støttet N.S.~~

For medlemskap i N.S. er bestemmelsen grei, men en må ~~ikke~~ merke seg at der ikke står at alle som har vært i kontakt med N.S. skal straffes. Der er full adgang til individuell behandling hvor alle formildende omstendigheter kan tas i betraktning.

~~Etter landssvikforordningen straffes den som etter 8. april 1940 har vært medlem eller søkt om eller samtykket i å bli medlem av N.S. o.l., eller har støttet N.S.~~

Hva det vil si at en har støttet N.S. (eller straffbare tiltak som N.S. har satt i verk) er ikke nærmere forklart i loven, og det blir domstolenes sak å fortolke bestemmelsen. Økonomiske bidrag rammes naturligvis, men også aktivt arbeid for N.S. og dens planer. Revisjonsarbeid for N.S. organisasjoner og tiltak er straffbart, og vel også revisjon av ulovlige konfiskerte formuer og lignende.

Videre kan en straffe:

" Den som etter 8. april 1940 har utført eller deltatt i erhvervsmessig virksomhet for fienden på slik måte eller under slike omstendigheter at forholdet må anses utilbørlig. Som utilbørlig bør forholdet i almindelighet anses bl.a. dersom den ervervsdrivende selv har innledet forbindelsen med fienden eller arbeidet i nær forståelse med ham eller har søkt å påskynde eller utvide virksomheten uten å være tvunget til det, eller har søkt fientlig hjelp for å hindre eller vanskeliggjøre kontroll eller rettsforfølgning, eller har skaffet seg eller andre utilbørlig pris eller fortjeneste, eller andre utilbørlige fordeler."

Bestemmelsens ordlyd passer ikke særlig godt på revisjonsvirksomhet, men uttrykket " deltatt i ervervsmessig virksomhet" må formentlig også dekke revisjonsarbeid for fienden.

Hva vil det så si å ha arbeidet for fienden på utilbørlig måte? En fritt praktiserende revisor kan si nei til nye oppdrag, og man kan derfor ta nok så strengt på den som har påtatt seg oppdrag fra tyske militære eller sivile myndigheter, uten å være tvunget til det. Direkte oppdrag fra Reichskommissariatet, Wehrmacht eller

- P.M.side 3. -

Organisation Todt for eksempel, kan det etter omstendighetene være straffbart for en revisor å påta seg. Det samme gjelder revisjon i bedrifter som er konfiskert av tyskerne slik at de arbeider direkte for tysk regning og behov. Hvor en slik konfiskasjon ikke er militært begrundet, vil det være mer graverende å påta seg oppdraget., idet en da må gå ut fra at selve konfiskasjonen er i strid med Haagerkonvensjonen.

Det kan ikke være straffbart å fortsette sitt arbeid i firmaer hvis innehavere eller ledere er N.S. eller tyskere, hvis ikke virksomheten er ulovlig. Det er neppe heller straffbart å motta nye oppdrag fra slike firmaer,

Hva der er utilbørlig avhenger ellers av folkets rettsbevissthet til enhver tid, og noe egentlig uttrykk for dette får vi ikke før der er fallt en del dommer i slike saker. Oppfatningen i revisorkretser vil være av stor betydning når det gjelder revisorer.

Vi vet foreløpig ikke om der vil bli reist straffesak mot noen statsautorisert revisor. Uavhengig herav reiser der seg det spørsmål, og revisorforeningen finner at enkelte av dens medlemmer har opptrått slik at de bør ekskluderes av foreningen. Grunlaget bør være at det finnes bevist at vedkommende har gjort seg skyldig i forhold som en må gå ut fra ville ført til tillidstap etter landssviksanordningen eller til at departementet vil trekke bevillingen tilbake. Det vil være ~~nærliggende~~ naturlig å søke samarbeid med departementet for å få konstatert hvor strengt dette vil gå frem. Departementet vil imidlertid sikkert også gjerne høre revisorenes egen mening. Også departementet vil først og fremst måtte bygge på landssviksanordningens ord, slik at de som har gjort seg "fortjent" til tillitstap vil bli berøvet sin autorisasjon. En kan spørre: vil departementet gå lenger enn anordningen? Det tror jeg ikke der er noen grund til. Revisorlovens bestemmelse om forhold som gjør det utilrådelig ~~at~~ at revisor får fortsette bør i forbindelse med landssvik ikke omfatte mere enn det landssviksanordningen selv ~~ikke~~ rammer.

Landssviksanordningen selv gir imidlertid plass for adskillig elastisitet i bedømmelsen, både når det gjelder fortolkningen av støtte til N.S og dens tiltak, og av uttrykket ervervsvirksomhet for fienden på utilbørlig måte.

"Utilbørlig" må ses under synsvinkelen : Hva må man kunne forlange

av en statsautorisert revisor, hva er utilbørlig opptreden av ham?

En kan merke seg at statsautoriserte revisorer er blandt de meget få som må godtgjøre at de har ført en hederlig og rettskaffen vandel. Det er såvidt jeg vet bare sakførere som er i samme stilling. Der stilles med andre ord særlige krav til deres rettskaffenhet.

Det er naturlig at sakførere og statsautoriserte revisorer vil bli behandlet strengere innenfor landssviksanordningens ramme enn andre, iallfål i relasjon til spørsmålet om fortsatt adgang til å utøve sin virksomhet med statsautorisasjon.

Dette må ikke utnyttes til en sterkere forfølgelse av disse yrkesutøvere, men det må konkret bedømmes i hvilken utstrekning vedkommende har forspilt den for yrket nødvendige offentlige tillid.

Hvor forsyndelsen er så grov at enhver ville bli idømt tillitstap er saken grei, men i de tvilsomme grensetilfeller bør synspunktet være: Gir den svake nasjonale holdning grund til å frykte for at vedkommende vil vise en svak moralsk holdning i revisjonsspørsmålet? Dette er selvfølgelig et meget vanskelig spørsmål å besvare, og en generalforsamling vil være meget dårlig egnet til å treffe avgjørelser i slike spørsmål hvor en inngående individuell bedømmelse er nødvendig.

Den beste avgjørelse treffes her av et fåtall som er seg ansvaret ved beslutningen bevisst. Generalforsamlingen bør innskrenke seg til uttale seg om generelle retningslinjer, og dens avgjørelse om eksklusjon bør komme som en sanksjon av en beslutning som i realiteten er truffet av styret, eller rettere av det engere utvalg som har kunnet få personlig kontakt med vedkommende. Formen blir styrets innstilling til generalforsamlingen, men kjernen i innstillingen må være komiteens P.M. om den enkelte sak. En bestemt sak bør ikke forelegges generalforsamlingen i andre tilfeller enn der hvor utvalget er kommet til den overbevisning at eksklusjon bør skje. Vil generalforsamlingen allikevel ikke ekskludere, er dermed formentlig ingen stor skade skjedd.

Jeg har hittil koblet eksklusjonsspørsmålet helt sammen med spørsmålet om tilbakekalling av autorisasjonen. Jeg går ut fra at der ikke bør bli spørsmål om å ekskludere flere enn de som vil bli fratatt sin bevilling. En eksklusjon på grund av slapp nasjonal holdning vil jo i ganske vesentlig grad nedsette vedkommendes ervervsmuligheter, og foreningen vil dermed indirekte tiltå seg en

straffemyndighet som rekker videre enn domstolens. - Eksklusjonsbestemmelsen hensikt er i almindelige tider først og fremst å ramme daådelverdig opptreden i kollegiale spørsmål og foreningsspørsmål, ikke å treffe avgjørelse i vandelssaker eller straffesaker. I følge revisorloven er det departementet i samråd med revisorrådet som har denne oppgave. Det har muligens vært meningen at styret i foreningen og generalforsamlingen også skal kunne ta slike beslutninger, men en har neppe tenkt gjennom hva det vil si å treffe en slik beslutning før de offentlige myndigheter har avsagt sin dom.-

Hvilke konkrete saker foreligger til bedømmelse ?

1. De 5 som til krigens slutt har stått som medlemmer. De kan uten x videre innstilles til eksklusjon, og bortfaller forøvrig som medlemmer fordi de mister sin autorisasjon.
2. De som har vært medlem eller søkt om medlemskap, men angret. De må bedømmes individuelt.

AG. Bjølgerud.

B. Arne Eriksen

C. Nils Quigstad.

De to første er forelagt departementet som sansynligvis vil stryke dem Om dette vil vi få beskjed snarest.

Quigstads sak blir formentlig undersøkt i departementet som har bedre opplysninger enn oss. Han står såpass godt i det almindelige omdømme at noen aksjon fra komiteens side ikke skulle være nødvendig.

3. Folk som ikke har vært medlem, men som der er reist kritikk mot. Følgende har vært nevnt:

A. Ola Hollum Tromsør Han har bestyrt Harald Bergs forrening, kullopplag, dampskipsekspedisjon etc. Han var før revisor der, og er glidd over i en slags disponentstilling. Han ble på dette upopulær i distriktet, men der foreligger intet om at han har gjort seg skyldig i noen straffbart. Hvis der ikke kommer noen klager fra distriktet, forslår jeg at komiteen lar saken ligge.

B Ivar Olsen, Bergen. Han er kjent for å ha sympatisert med N.S. Han mistet revisjonen i Norske Alliance etter en uenighet med disponenten. Der var feil på begge sider, og styret kunne ikke gi ham ubetinget støtte. Etterpå fikk han kompensasjon ved at ekspedisjons-sjef Harnoll sørget for at revisjonen i Fiskeridirektoratet, Forsøksstasjonen og Trankontrollen ble fratatt Bergens Revisjonsinstitutt og

gitt til Ivar Olsen. Med andre ord utnyttelse av gode forbindelser innen N.S. til skade for en kollega. I dette tilfelle kan det tenkes at en eksklusjon av foreningen kan være berettiget ur fra kollegiale hensyn uten at dette behøver å føre til tap av bevillingen. Det vil vel være ~~hax~~ naturlig at Bergensavdelingen selv tar standpunkt til hans sak først. Vi kunne sende over dette P.M. til underretning om hovedforeningens fremgangsmåte. Jeg har snakket med Kielland og fått opplyst at Ivar Olsen foreløpig ikke er suspendert fra sin stilling i Fiskeribanken, men at saken er forelagt departementet. Videre sa jeg til Kielland at Bergensavdelingen måtte behandle saken først, og dette vil bli gjort.

C. Erik Thorsen jr. Der foreligger følgende som en kan gå ut fra vil kunne bevises:

Han har sympatisert med N.S. program.

Han har samarbeidet med sin far som kompanjong eller assistent.

Der er ikke straffbart å sympatisere med N. S. medmindre man kan si at man dermed har støttet partiet.

Det er ikke straffbart å ha vært ansatt hos noen N.S. medlemmer, og heller ikke å ha hatt kompaniskap med noe N.S. medlem. Noen parole mot dette er ikke gitt. Spørsmålet blir derfor bare om man som medlem i et slikt firma har deltatt i arbeid til støtte for N.S. eller fienden. Det er ikke straffbart å ha hatt almidelige klienter som var medlem av N.S.

Forløpig er følgende bragt på det rene på en slik måte at det kan bevises: Da Boman Hansen jr. reiste til Sverige, ble Continental beslaglagt av departementet uten noen hjemmel. Gjems fortsatte som revisor, og Thorsen sen. møtte opp som det offentliges kontrollør. Ca. juni 1944 ble bedriften overført til likvidasjonsstyret, og nytt styre innsatt. Disse valgte Thorsen sen. idet det for Gjems. Thorsen jr. har arbeidet med revisjonen som farens assistent hele tiden. Dette kan bekreftes av funksjonæren. Gjems har nu overtatt igjen.

D. Torodd Wilhelmsen. Det er sagt at han skal ha tjent mange penger og ha hatt arbeid for Reichskommissariatet. Jeg har overhodet intet kjennskap til ham. - Vi kunne innkalle ham til komiteen, men grundlaget er tynt.

Flere enn disse har ikke vært nevnt.

Oslo, den 26/5-45

Norges Statsautoriserte Revisorers
Forening